

POLİFONİK POEZİYA (A.SƏHHƏT YARADICILIĞI ƏSASINDA)

Maya Ağamirzə qızı Abdullayeva

ADPU Ağcabədi filialı

Magamirzeqizi@gmail.com

Xülasə

Məqaləmizdə Abbas Əliabbas oğlu Mehdizadənin (Abbas Səhhət) polifonik poeziyasının əsas səsləri araşdırılmışdır. O, mütərəqqi romantik, böyük realist şair, qüdrətli mütərcim kimi Ədəbiyyat səhnəsində parlaq və unudulmaz bir obraz yaratmışdır. Abbas Səhhət həqiqi, ehtiraslı bir istedad, böyük vətəndaşlıq ideallarının həyata keçirilməsinə həsr olunan bir həyat yolu keçmişdir. A.Səhhət poeziyası çoxsəsli, çoxşaxəli bir poeziya kimi zəngin rəng çalarları ilə ədəbiyyatımızda daima orijinallığı ilə seçilir.

Açar sözlər: Abbas Səhhət, poeziya, polifoniya, şair, romantik.

Summary

In our article, the main sounds of the polyphonic poetry of Abbas Aliabbas son Mehdizadeh (Abbas Sahhat) were investigated. He created a bright and unforgettable image on the literary scene as a progressive romantic, a great realist poet, and a powerful translator. Abbas Sahhat was a true, passionate talent, who led a life dedicated to the realization of great civic ideals. A.Sahhat poetry, as a multi-voiced, multifaceted poetry, is always distinguished by its originality in our literature with rich shades of colors.

Key words: Abbas Sehhet, poetry, polyphony, poet, romantic.

1874-cü ildə Şamaxıda ruhani ailəsində dünyaya göz açmış Abbas Əliabbas oğlu Mehdizadə (Abbas Səhhət) mütərəqqi romantik, böyük realist şair, qüdrətli mütərcim kimi Ədəbiyyat səhnəsində parlaq və unudulmaz bir obraz yaratmışdır. Abbas Səhhət həqiqi, ehtiraslı bir istedad, böyük vətəndaşlıq ideallarının həyata keçirilməsinə həsr olunan bir həyat yolu keçmişdir. Səhhət bu xalq, vətən yolunda yorulmadan, coşub-daşan, qarşısı alınmayan bir qüvvət, həvəs, enerji ilə yaşayıb yaratmışdır. Onun haqqdan -ədalətdən uzaq, vətən eşqi ilə alovlanmayan tək misrası tapılmaz:

Şişə çəksəz də diriykən ətimi, Atmaram mən vətənü millətimi. Məsləkim tərcümeyi-halımdır, Lütfi-həq qayeyi-amalımdır.(3)

Səhhətin bütün şeirində bu ideya əsas səs, əsas bir qayə kimi seçilmişdir. O, ömrünü bu ali məqsəd uğrunda-vətənin, millətin tərəqqi və səadəti yolunda qoymuşdur. O, “Vətən”, “Əhmədin qeyrəti”, “İstiqbal bizimdir”, “Şair, şeir pərisi və şəhərli” əsərlərində gəncləri vətəni sevməyə, onun azadlığı naminə mübarizə aparmağa sövq edir. Yüz illərdir ki, A.Səhhətin “Vətən” şeiri sözün əsil mənasında vətən sevrələrin məramnaməsinə çevrilmiş, yalnız mükəmməl ədəbi-bədii nümunə deyil, həmçinin tarixi-coğrafi hədudlarımızı tanıdan və ona rəğbət oyadan, milli-mənəvi şüurumuzun inkişafına təkan verən vətən mücahidləri üçün əsl vətən himninə çevrilmişdir.

Vətən əcdadımızın mədfənidir,
Vətən övladımızın məskənidir.
Vətənin sevməyən insan olmaz.
Olsa da, ol şəxsə vicdan olmaz .(2.s-71)

“Vətəni gözlərinin üstündə saxlayan” Səhhət poeziyasında Vətən obrazının xüsusi polifaniyası var. Belə ki, yurdumuzun hər daşı, hər qayasıda, dağı, buz bulaqları, göy çəmənləri, çayları, gölləri bütünləşib vahid Vətən obrazında boy verir. Vətənimizin təbiəti kimi çiçək açır, yaşıllaşır, rışələnir. Abbas Səhhətin yaratdığı təbiət lövhələri onun poeziyasını fərqləndirən, orijinal üslubi çalar kimi ortaya çıxır. Abbas Səhhət şeirlərində Azərbaycan təbiətinin çox incə, hər kəsin duya bilmədiyi xüsusiyyətləri görmək olur. Şairin təbiəti təsvir edən şeirlərini oxuyarkən, insan sanki vətənin nəhayətsiz çöllərinə gedir, onun geniş düzlərinin, yaşıl yamaclarının ətrini duyur, axşam və səhərlərini, fəsilələrinin istisini və soyuğunu hiss edir. Şairin “Qış”, “Yaz”, “Yay səhəri”, “Yay gecəsi”, “Vətən”, “Nəvayi-əşiqanə”, “Köç” və b. şeirlərində peyzaj lirikasının ən mükəmməl örnəkləri görünür.

Meyvəlidir ormanında ağaclar
Şaqqıldayır qırqovullar, turaclar
Cəh-cəh vurur çəməndə bülbülləri
Meh əsdikcə ətir saçar gülləri
O yerdə kim həmişə sərvü-şümşüd
Səbzü xürrəm yaşar xəzəndə azad
Hər küncündə bir cür xəzinə yatmış
Torpağını xaliq qızıl yaratmış. (1.s-81)

Poeziyada təbiət hadisələrinin mənalandırılması, günəş, yağış, qar, külək kimi təbiət hadisələrinin, ilin dörd fəslinin əlamətlərinin simvolikası poeziya yaranan gündən yaranmışdır. İnsanın bədbin ovqatının payızla, qışla assosiasiya yaratması, eşqə düşən könüllərin bahara bənzədilməsi, gözəlin rüxsarının günəşlə ayla bənzədilməsi – poeziyada daima bu polifonik mənzərələr insanların ruhunu oxşamışdır. Abbas Səhhətə lirikasında da bu polifoniya diqqət çəkir, təbiətlə insanın vəhdəti ideyası təməl prinsip kimi təlqin olunmuşdur.

A.Səhhət yaradıcılığında azadlığın səsi xüsusi aşinalıqla, avazla və inamla səslənir. Onun yaradıcılıq idealının mayəsində azad insan, azad vətəndaş, azad cəmiyyət məramı dayanır. Abbas Səhhət azadlığı çox geniş mənada başa düşürdü. Ona görə də insanı hər bir cəhətdən azad görmək istəyir, bütün məhdudiyyətlərin ləğv edilməsini arzulayırdı. Bir sənətkar kimi, şair vətən üçün əlindən gələni o vaxt edə bilər ki, özü azad olsun. Şairin əsas silahı qələmdir. Bu qələm azad olmalı, şairi də vətənin azadlığı mübarizəsində bir mücahid olmağa ruhlandırmalıdır.

Vətənə, millətə sanma deyiləm dildadə,
Yazmaq olmaz, fəqət olmazsa qələm azadə.
Həqqə, namusa, nicata, qələmə and olsun,
Ərşə, fərşə, günəşə, sübhü-dəmə and olsun,
Çox həqiqət mənə təlqin eləyir vicdanım,
Yoxdur ondan birini söyləməyə imkanım.
İstəyəm qoşmağı, lakin yük ağır, yol da yoxuş,
Necə uçsun qanadı sınımış, əzilmiş bir quş? (4)

Abbas Səhhət yaradıcılığının bütün istiqamətlərində azad insan, azad cəmiyyət problemi, üzərində düşünülmüş və bu problemdən irəli gələn fikir və düşüncələr, narazılıq və narahatlıq kimi sosial hisslər onun poeziyasında üstünlük təşkil etmişdir.

İstifadə olunmuş ədəbiyyat:

1. Səhhət A. Seçilmiş əsərləri. Bakı: Lider nəşriyyatı, 2005.
2. Səhhət A. Seçilmiş əsərləri .Bakı: Şərq-Qərb, 2013.
3. <https://www.clb.az/dosyalar/1869.pdf>
4. <https://modern.az/edebiyat/65614/abbas-sehhetin-veten-ve-millet-sevgisinin-sirri/>